

ZVYŠOVÁNÍ PŘÍRODNÍ HODNOTY POLNÍCH HONITEB

PETR MARADA A KOLEKTIV

- ▶ ANALÝZA POLNÍCH HONITEB VČETNĚ ZDRAVOTNÍHO STAVU ZVĚŘE
 - ▶ POSTUPY PŘI OBNOVĚ A PÉČI O KRAJINNÉ PRVKY
 - ▶ DOTACE NA REALIZACI JEDNOTLIVÝCH OPATŘENÍ

ZVYŠOVÁNÍ PŘÍRODNÍ HODNOTY POLNÍCH HONITEB

PETR MARADA A KOLEKTIV

- ▶ ANALÝZA POLNÍCH HONITEB VČETNĚ ZDRAVOTNÍHO STAVU ZVĚŘE
 - ▶ POSTUPY PŘI OBNOVĚ A PÉČI O KRAJINNÉ PRVKY
 - ▶ DOTACE NA REALIZACI JEDNOTLIVÝCH OPATŘENÍ

ZVYŠOVÁNÍ PŘÍRODNÍ HODNOTY POLNÍCH HONITEB

PETR MARADA A KOLEKTIV

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
jako svou 4388. publikaci
První vydání, Praha 2011
ISBN: 978-80-247-3885-7 (tištěná verze)
978-80-247-7468-8 (elektronická verze ve formátu PDF)

Recenzenti:

prof. Ing. et Ing. h.c. Josef Hromas, CSc.

profesor myslivosti na Mendelově univerzitě v Brně, čestný předseda Českomoravské myslivecké jednoty
Ing. Petr Ziegrosser, majitel společnosti „Petr Ziegrosser – AREV“

doc. Ing. Miroslav Dumbrovský, CSc.

docent Ústavu vodního hospodářství krajiny, Vysokého učení technického v Brně

prof. Ing. Jan Mareček, DrSc.

vedoucí Ústavu zemědělské, potravinářské a environmentální techniky Mendelovy univerzity v Brně

Odpovědný redaktor: Jan Roubal

Sazba: Lucie Němcová

Vytiskly: Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s., Husova 1881, Havlíčkův Brod

Počet stran: 160

Autoři ilustrací a fotografií:

Dr. Ing. Petr Marada: obr. 1, 2, 4–16; 18–21; 36, 39, 43–54; 56–57; 59–63; 65–67; 69–84; 86

Bc. Svatava Maradová: obr. 38, 40, 41, 42

Ing. Jarmila Matoušková: obr. 24a; 25–29; 31–35

Doc. MVDr. Karel Bukovjan, CSc.: obr. 22, 23

prof. Ing. Přemysl Bezečný, DrSc.: obr. 68

MVDr. Lubomír Křikava: obr. 24

Ing. Tomáš Eybl: obr. 55

Ing. Zuzana Schwarzová: obr. 20b

Ing. Pavel Prchal: obr. 3

Pozemkový úřad Vyškov: obr. 17

Publikace z nakladatelství Grada Publishing, a.s. si můžete zakoupit u svého knihkupce nebo objednat v Zákaznickém servisu nakladatelství Grada Publishing, a.s., U Průhonu 22, 170 00 Praha 7, tel.: 234 264 511, fax: 234 264 400, e-mail: obchod@grada.cz, www.grada.cz.

Na Slovensku objednávejte knihy na adrese: Zásilková služba Grada Slovakia, spol. s r. o., Moskovská 29, 811 08 Bratislava, Slovensko, tel.: 02/556 45 189, fax: 02/556 45 289, e-mail: grada@grada.sk

Upozornění

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být reprodukována a používána v elektronické podobě, kopírována a nahrávána bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Pokud máte pocit, že byste nám chtěli sdělit něco ohledně této knihy, napište, prosím, na adresu redakce: brenkova@grada.cz

Pro publikaci byly využity výsledky řešení grantu QH 81040 „Kvalita travního porostu a jeho využití ve výživě přežvýkavců“ financovaného Národní agenturou pro zemědělský výzkum (NAZV) a Výzkumného záměru Lesnické a dřevařské fakulty MENDELU v Brně č. MSM6215648902.

PŘEDMLUVA	13
Ing. Jaroslav Vítek, MBA	
ÚVOD	15
Dr. Ing. Petr Marada	
1 PŘÍRODA, KRAJINA, JEJÍ OCHRANA A MYSLIVOST	19
Dr. Ing. Petr Marada, MVDr. Lubomír Křikava	
1.1 Myslivecké hospodaření a ochrana přírody a krajiny	19
1.2 Požadavky na ochranu přírody a krajiny	20
1.2.1 Ochrana a vytváření územního systému ekologické stability	21
1.2.1.1 Ochrana dřevin	22
1.2.2 Ovlivňování vodního hospodaření v krajině s cílem udržovat přirozené podmínky pro život mokřadních a vodních ekosystémů při zachování přirozeného charakteru a přírodě blízkého vzhledu vodních toků, ploch a mokřadů	23
1.2.3 Spoluúčast v procesu územního plánování a stavebního řízení	23
1.2.4 Účast na ochraně půdního fondu, proces pozemkových úprav	24
1.2.5 Obnova a vytváření nových přírodně hodnotných ekosystémů, například při rekultivacích a jiných velkých změnách ve struktuře a využívání krajiny	25
1.2.5.1 Stabilizace a zabezpečení dotčeného území	25
1.2.5.2 Rekultivace	26
1.2.5.3 Revitalizace území	26
1.2.5.4 Ochrana a péče o biocentrum	27
1.2.5.5 Návštěvnická infrastruktura, environmentální vzdělávání, výchova a osvěta	28
1.2.6 Obecná ochrana volně žijících živočichů a zvláštní ochrana těch druhů, které jsou vzácné a ohrožené, pozitivní ovlivňování jejich vývoje v přírodě a zabezpečování předpokladů pro jejich zachování	28
1.2.6.1 Ochrana rostlin a živočichů	29
1.2.6.2 Ochrana volně žijících ptáků	29
1.2.6.3 Odchylný postup při ochraně ptáků	29
1.2.6.4 Omezení a zákazy dané v zájmu ochrany zvěře	30
1.2.6.5 Povinnosti vlastníků domácích a hospodářských zvířat a vlastníků pozemků	30
1.2.6.6 Opatření k zábraně škod působených zvěří a na zvěři	31
2 ČINNOST ČLOVĚKA V PŘÍRODĚ A KRAJINĚ, DOPADY NA ZDRAVOTNÍ STAV ZVĚŘE	33
Doc. MVDr. Karel Bukovjan, CSc., MVDr. Lubomír Křikava, MDDr. Libor Křikava, MVDr. Karel Kutlvašr, Dr. Ing. Petr Marada, Ing. Vladimír Němec	

2.1. Vlivy lidské činnosti na zdraví u volně žijících zvířat	35
2.1.1 Utužení půdy, poškozování krajinných prvků pro zadržetí vody	36
2.1.2 Nezapravené posklizňové zbytky, velkoplošné hospodaření – podpora plísni a mykotoxinů	37
2.1.3 Vliv velkých půdních bloků a širokozáběrové techniky	38
2.1.4 Staré zátěže, opuštěné průmyslové a vytěžené objekty	39
2.1.4.1 Sledování těžkých kovů	39
2.1.4.2 Sledování organických cizorodých látek	39
2.1.4.3 Sledování výskytu nádorových onemocnění u zvěře	40
2.1.4.4 Ostatní sledované civilizační nemoci zvěře	41
3 KRAJINNÉ PRVKY A POLÍČKA PRO ZVĚŘ – VÝZNAM V KRAJINĚ	43
Ing. Martin Ernst, PhD., Ing. Jarmila Matoušková	
3.1 Význam krajinných prvků a políček pro zvěř	43
3.1.1 Koroptev polní	44
3.1.2 Bažant obecný	45
3.1.3 Zajíc polní	47
3.2 Krytový význam	50
3.3 Klidový význam	51
3.4 Orientační význam	52
3.5 Fixační význam	53
3.6 Klimaticko-ochranný význam	54
3.7 Hygienicko-zdravotní význam	56
3.8 Ekologický význam	58
3.9 Zdroj vody	59
3.10 Potravní význam	60
4 POSOUZENÍ EKOSYSTÉMU, ZÁKLAD PRO PLÁNOVÁNÍ A NÁSLEDNOU REALIZACI OPATŘENÍ V PŘÍRODĚ A KRAJINĚ	66
Dr. Ing. Petr Marada, Bc. Svatava Maradová	
4.1 Koeficient ekologické stability	67
4.2 Kritéria a předmět posouzení, zpráva o posouzení	69
4.3 Faremní plány šetrného hospodaření	73

5 PODMÍNKY PRO UMÍSTĚNÍ KRAJINNÝCH PRVKŮ A ZAKLÁDÁNÍ POLÍČEK 75

Bc. Svatava Maradová, Dr. Ing. Petr Marada

5.1 Právní důvod užívání	75
5.1.1 Užívání na základě vlastnictví	76
5.1.2 Užívání na základě písemné nájemní nebo podnájemní smlouvy	76
5.1.3 Užívání na základě ústní nájemní smlouvy	76
5.1.4 Užívání na základě nájmu vzniklého „ze zákona“	76
5.1.5 Užívání na základě pozemkové úpravy	77
5.1.6 Ostatní právní důvody	77
5.2 Soulad s územně plánovací a koncepční dokumentací	77
5.3 Pozemkové úpravy	80
5.3.1 Pozemkové úpravy a nájemní smlouvy	83
5.3.2 Pozemkové úpravy a možnost získání adekvátních pozemků pro případná agroenvironmentální a krajinná opatření	83
5.3.3 Pozemkové úpravy a jejich financování	84

6 POSTUPY ZAKLÁDÁNÍ VYBRANÝCH KRAJINNÝCH PRVKŮ A NÁSLEDNÁ PÉČE 85

Dr. Ing. Petr Marada, MVDr. Lubomír Křikava, doc. Ing. Jiří Skládanka, PhD.

6.1 Zakládání krajinných prvků ve volné krajině	86
6.2 Zakládání krajinných opatření s vodními prvky	87
6.3 Zatravňování zemědělské půdy, tvorba travobylinných lemů	88
6.3.1 Význam travních porostů a travobylinných lemů	89
6.3.2 Postup při obnově a zakládání travních porostů a travobylinných lemů	90
6.3.3 Zatravňování zemědělské půdy – specifické požadavky agroenvironmentálního opatření Programu rozvoje venkova MZe	92
6.4 Biopásy a další zvěřní políčka	93
6.5 Nelesní dřevinná vegetace (návrhy, výsadba a údržba)	95
6.5.1 Příprava výsadby	96
6.5.2 Parametry a charakter vegetace	97
6.5.3 Výběr vhodných dřevin	98
6.5.4 Schéma výsadby	98
6.5.5 Spon výsadby	99
6.5.6 Výsadbový materiál	100
6.5.7 Výsadba dřevin	101

6.5.8 Manipulace se sadbovým materiálem	101
6.5.9 Příprava stanoviště	102
6.5.10 Vytyčování a vyznačování pozemků	102
6.5.11 Příprava orné půdy pro výsadby	105
6.5.12 Proces výsadby	105
6.5.13 Péče o vysazené dřeviny	107
6.5.14 Ochrana vysazených dřevin	108
6.5.15 Péče o vysazené dřeviny	111
6.5.16 Péče následná – udržovací	112
6.6 Zalesnění zemědělské půdy	113
6.7 Vstup do krajiny	116
7 FINANČNÍ NÁSTROJE (DOTACE) URČENÉ K REALIZACI KRAJINNÝCH PRVKŮ A POLÍČEK VHODNÝCH PRO ZVĚŘ	118
Dr. Ing. Petr Marada	
7.1 Program rozvoje venkova MZe	118
7.1.1 Agroenvironmentální opatření	119
7.1.2 Zalesňování zemědělské půdy	120
7.2 Operační program Životní prostředí MŽP	122
7.2.1 Podpora biodiverzity	123
7.2.2 Obnova krajinných struktur	123
7.2.3 Optimalizace vodního režimu krajiny	124
7.2.4 Podpora regenerace urbanizované krajiny	124
7.3 Program péče o krajinu MŽP	124
7.4 Program obnovy přirozených funkcí krajiny MŽP	125
7.5 Národní dotace na vybrané činnosti mysliveckého hospodaření	127
7.6 Budoucnost dotační politiky v oblasti ochrany životního prostředí	129
8 POŽADAVKY NA TVORBU PROJEKTŮ A ŽÁDOSTÍ O DOTACE	130
Dr. Ing. Petr Marada	
8.1 Projekt a jeho vlastnosti	130
8.2 Cíl projektu	131
8.3 Znalost okolního prostředí	132
8.4 Harmonogram projektu	133
8.5 Tvorba rozpočtu	134

8.6 Lidé a jejich činnost v projektu	135
8.6.1 Projektový manažer	135
8.7 Základní požadavky na tvorbu žádostí o dotace	137
9 KOMUNIKACE MYSLIVCŮ S VEŘEJNOSTÍ O OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY	140
Dr. Ing. Petr Marada	
9.1 Kdo je veřejnost?	141
9.2 Pravidla správné komunikace	141
9.3 Metody a způsoby komunikace	142
9.3.1 Krátké schůzky	142
9.3.2 Souhrny informací – zpravodaje	143
9.3.3 Informační tabule – nástěnky	143
ZÁVĚR	145

ÚVOD

Současná společnost se vyznačuje vzrůstajícím zájmem veřejnosti o přírodu a krajinu. Zvýšený zájem plyne ze skutečnosti, že zdravá příroda a nepoškozená krajina jsou základem pro zdraví obyvatel, předpokladem a důvodem pro investice a také pro hodnotný a trvale udržitelný život na venkově. Krajina je vnímána též jako součást identity v ní žijících obyvatel; je základem jejich spokojeného a harmonického života (MIKO, ZAUNBERGEROVÁ, 2009). Obyvatelé si stále více uvědomují, že život nekončí územím vymezeným přeškrtnutou cedulí intravilánů měst a obcí, ale pokračuje dál v lokalitách zemědělsky, lesnicky a jinak obhospodařovaných.

Příroda a krajina je též velmi intenzivně vnímána myslivci, ochránci přírody a dalšími aktéry tohoto venkovského prostoru, kteří jsou zainteresováni na početních stavech a druhové rozmanitosti především rostlin a živočichů. Druhová rozmanitost, početnost jednotlivých zástupců zvěře, velikost obhospodařovaných půdních bloků, zastoupení plodin v osevním postupu a počet a velikost krajino-tvorných prvků jsou příklady významných indikátorů, které vypovídají stále více a „hlasitěji“ o stavu konkrétní přírody a krajiny. Všeobecně platí, že čím větší druhová rozmanitost a početnost, tím hojnější život a hodnotnější příroda a krajina.

Krajina je definována jako část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, která je tvořena souborem funkčně propojených ekosystémů¹ a civilizač-

Obr. 1 Krajina jihomoravských Nenkovic se vyznačuje snoubením krajinné infrastruktury tvořené starými sady, remízky, mezemi a mokřady se stále se zvětšujícími plochami zemědělských monokultur.

ními prvky. **Krajinný ráz, ale i stav a funkčnost propojených ekosystémů je pro život ne jenom zvířat velmi důležitý.** Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. I když je ochrana krajinného rázu deklarována příslušnými ustanoveními právních požadavků, jsme svědky stále častějšího a intenzivnějšího poškozování; aktuální a v povědomí nás všech je závěr kalendářního roku 2010, kdy jsme byli svědky velmi agresivní expanze výstavby fotovoltaických elektráren, jejichž negativní vliv na krajinný ráz je nepochybný...

Obr. 2 Pohled na krajinu v okolí přírodního parku Ždánský les.

život potřebné tzv. ekosystémové funkce, které poskytují služby; mezi nejvýznamnější a nejžádanější služby přírody a krajiny, které jsou očekávány v kontextu událostí posledních let, řadíme:

- ▶ zadržování přívalových srážek, zvyšování hladiny spodní vody;
- ▶ ochranu proti přírodním katastrofám – především povodním a záplavám;
- ▶ čistou vodu – návrat cenných ryb do toků a čisté ovzduší;
- ▶ přirozenou regulaci škůdců – prostor pro biologické zástupce predátorů škůdců;
- ▶ podporu biodiverzity²
- ▶ ochranu a tvorbu půdního fondu (ochrana před vodní a větrnou erozí);
- ▶ prostor pro opylovače kulturních plodin;
- ▶ produkci zdravotně nezávadných potravin, biomasy pro výrobu energie, bylin pro tradiční medicínu;
- ▶ možnost duchovního obohacení, rekreace a estetické zkušenosti;
- ▶ **z pohledu myslivců je očekávána především odpovídající početnost druhů volně žijící zvěře.**

Tyto funkce jsou vlastní „zdravým“ a správně fungujícím ekosystémům. V důsledku vlivů spojených s činností člověka, **především zemědělského hospoda-**

² **Ekosystém** – Funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase.

² **Biodiverzita** – Pojem biodiverzita (dle Konvence o biologické rozmanitosti) zachycuje rozmanitost živých organismů na Zemi, což zahrnuje početnost druhů rostlin a živočichů i rozmanitost ekosystémů. Můžeme mluvit o biodiverzitě celosvětové, české i o biodiverzitě na úrovni konkrétních lokalit.

Obr. 3 Způsob současného zemědělského hospodaření – zemědělci prosazovaná výkonná širokozáběrová zemědělská technika pracující 24 hodin denně.

ření, je krajina poznamenána poškozováním tzv. přírodní infrastruktury (mezí, remízků, zatravněných údolnic, polních cest), nadměrným používáním přípravků na ochranu rostlin a syntetických hnojiv a následné degradaci a kontaminaci přírodních zdrojů, což vede ke ztrátě biodiverzity a celkové nestabilitě a nefunkčnosti ekosystému. Nejedná se jenom o následky let minulých, které jsou přičítány na vrub tzv. kolektivizace, ale i o způsob hospodaření současný. Svou roli sehrává mnoho faktorů. Významný je vliv širokozáběrové těžké zemědělské techniky, tržní osevnické postupy realizované na nepřiměřeně velkých půdních blocích, aplikace agrochemie, která je vynucována ekonomickým diktátem významných dodavatelů, a především nekázeň, neznalost a nezodpovědnost přírodu a krajinu poškozujících lidí.

Vztah intenzivně hospodařících zemědělců k přírodě není vztah partnerů žijících v symbióze; lze ho přirovnat ke vztahu tasemnice trápící psa nebo plísňe parazitující na bramboře (DORST, 1974). Nejenom pokles druhové rozmanitosti, ale i početnost jednotlivých zástupců zvěře nevykazují stoupající tendenci, ba naopak. Pokud tedy pomineme prase divoké (*Sus scrofa*), místně srnce obecného (*Capreolus capreolus*) a některé další zástupce spárkaté, srstnaté a pernaté zvěře (včetně té, která škodí myslivosti), např. kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*), krkavce velkého (*Corvus corax*), bobra evropského (*Castor fiber*) či motáky (*Circus*). Obdobná situace je i u jiných živočichů.

K péči o přírodu a krajinu jsou na základě souvisejících právních předpisů předurčeni především myslivci. *Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů*, v odst. 2 §11 stanovuje povinnost: „...v zájmu ochrany zvěře jsou

uživatelé polních honiteb povinni pečovat o zakládání remízků a jiných vhodných úkrytů pro zvěř na pozemcích, na kterých jim to vlastník, popřípadě uživatel honebních pozemků na jejich žádost písemně povolí.“

I když je tato povinnost stanovena plošně a prostřednictvím právního předpisu, není myslivci, až na některé výjimky, v odpovídajícím měřítku plněna. Také proto byla napsána tato publikace, která by měla, již s ohledem na sílící veřejný zájem, pomoci těm, kteří se rozhodnou nově zakládat a pečovat o krajinné prvky a tím zvyšovat přírodní hodnotu svých honiteb.

Publikace je rozdělena do čtyř částí. Úvodní část pojednává obecně o přírodě a krajině, její ochraně, vazbě na myslivecké hospodaření a souvisejících požadavcích právních předpisů. Následně je analyzován současný stav přírody a krajiny včetně popisu negativních vlivů lidské činnosti a jejich dopadů na zdravotní stav zvěře. V závěru první části je věnována pozornost přehledu a hodnocení významu krajinných prvků pro zvěř.

Druhá část publikace je o vlastní realizaci krajinných prvků a políček pro zvěř. Její součástí je pojednání o tom, jak posoudit ekosystém vlastní honitby, tj. analyzovat, co nám v přírodě chybí a čemu dát prioritu; dále jaké je třeba splnit podmínky, abychom mohli opatření realizovat. Je zde i velmi detailně popsáno, jak se „myslivecky“ významné krajinné prvky zakládají a následně udržují. Nechybí též zásadní informace o procesu pozemkových úprav, které jsou pro vlastní realizaci, především skladebných částí Územního systému ekologické stability, významné.

Třetí část publikace je věnována dotačním programům pro financování těchto aktivit, tvorbě souvisejících projektů a vlastnímu projektovému řízení. Krátce je pojednáno o požadavcích na žádost o dotace a její administraci.

Samostatná, čtvrtá část obsahuje základní informace o významu procesu komunikace o aktivitách v oblasti životního prostředí s veřejností, jeho provedení a uplatnitelných metodách.

Obr. 4 Zatravněná a ozeleněná údolnice jako jedno z možných opatření pro zvýšení přírodní hodnoty honiteb (realizace prostřednictvím zemědělsky hospodařícího myslivce).

Největší újmu na biodiverzitě a ekosystémových funkcích (službách) zcela jistě zaznamenala zemědělsky obhospodařovaná krajina. Vzhledem k rozloze, kterou zaujímá na území našeho státu (53,8 %), a závažnosti problémů je pozornost autorů zaměřena na tuto část přírody, krajiny a agrárních ekosystémů – do prostředí polních honiteb. Obecné principy, zásady realizace a následné péče o krajinnotvorné prvky jsou však uplatnitelné i v honitbách lesních.

1 PŘÍRODA, KRAJINA, JEJÍ OCHRANA A MYSLIVOST

Příroda a krajina je to prostředí, které nás obklopuje, nebo které vyhledáváme – především z důvodů výkonu mysliveckého hospodaření, ale také z důvodů rekreačních, relaxačních nebo vědeckých či jen z prosté zvědavosti a zvědavosti. Příroda je se svými součástmi – biocentry, biokoridory a dalšími prvky – základem našeho bytí, zdrojem potravy a materiálů, prazákadem ekonomiky a prosperity (MIKO & HOŠEK, 2009).

Příroda, krajina a její ochrana jsou zcela jistě zásadním pilířem tradičních i budoucích mysliveckých aktivit. Kvalita, intenzita a způsob provádění ochrany může významně „promluvit“ do tolik v dnešní době žádaného vylepšení image myslivců v očích kritické veřejnosti. Myslivci jsou stále častěji a více vnímáni jako lovci, přitom péče o přírodu a krajinu by měla v rámci mysliveckých aktivit převažovat. V souvislosti s ochranou přírody a krajiny však musíme konstatovat, že se jedná v mnoha případech o kritiku veřejnosti směřovanou do řad hospodářů se zvěří oprávněnou. Tato kritika je však, až na malé výjimky, s ohledem na různé důvody odmítána. Přijmout kritiku nedostatečné ochrany přírody a krajiny není jediný problém; u velkého počtu myslivců v praxi je problémem pochopit, co se ochranou přírody a krajiny rozumí a jak se vlastně ochrana přírody a krajiny provádí. Českomoravská myslivecká jednota, největší myslivecká organizace v České republice, stejně jako většina mysliveckých sdružení (samostatná právní subjektivita) prostřednictvím svých stanov „proklamují“ jako hlavní činnost a poslání ochranu přírody. Z tohoto důvodu je důležité se tímto termínem a skupinou činností zabývat.

1.1 MYSLIVECKÉ HOSPODAŘENÍ A OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

Jaké místo v rámci ochrany přírody a krajiny zaujímá myslivost? Myslivostí rozumíme soubor činností prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři jako součástí ekosystému a spolkovou činnost směřující k udržení a rozvíjení mysliveckých tradic a zvyků jako součástí českého národního kulturního dědictví (*zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů*). Zjednodušeně je myslivost chápána též jako nástroj (skupina činností) určený k obhospodařování a péči o vybrané části přírody (biocentra, biokoridory, meze, remízky, svažité útvary

teras³... biopásky, zatravněné údolnice, okraje polí, polní cesty...). Není to však pouze o péči nebo hospodaření na tom, co v honitbě (pozemcích myslivecky obhospodařovaných) zbylo neobděláno zemědělci a lesníky. **Podstatné a v dnešní době velmi významné je zakládání nových (v přírodě a krajině) potřebných krajinných prvků.** Prvků, které byly v minulosti z různých důvodů odstraněny, v současnosti absentují a jsou v krajině potřebné a významné za účelem ochrany vody, půdy, ovzduší a zachování druhové rozmanitosti rostlin a živočichů.

Tyto činnosti myslivecké praxe jsou zakotveny v již zmíněném zákoně o myslivosti. Právní předpis pojednává především o činnostech prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři jako součásti ekosystému (vymezení pojmu myslivost), o povinnostech pečovat o zakládání remízků a jiných vhodných úkrytů pro zvěř (povinnosti uživatelů honiteb) a dále o ochraně a zlepšování životních podmínek zvěře (plán mysliveckého hospodaření). Jasný výklad nám však dává zákon o ochraně přírody a krajiny. Dle tohoto právního předpisu se ochrana přírody a krajiny (s ohledem na myslivost) vyznačuje vymezenou péčí fyzických a právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, péčí o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péčí o vzhled a přístupnost krajiny.

1.2 POŽADAVKY NA OCHRANU PŘÍRODY A KRAJINY

Ochrana přírody a krajiny se s ohledem na možné zapojení myslivců zajišťuje především:

- ▶ zakládáním biocenter, biokoridorů a souvisejících interakčních prvků a následnou péčí (ochranou a vytvářením územního systému ekologické stability);
- ▶ výsadbou solitérních stromů, skupin dřevin a alejí ve volné krajině a následnou péčí (ochrana dřevin rostoucích mimo les);
- ▶ účastí mysliveckých subjektů v rámci řízení, kde hrozí negativní vliv na přírodu a krajinu (spoluúčastí v procesu územního plánování a stavebního řízení s cílem prosazovat vytváření ekologicky vyvážené a esteticky hodnotné krajiny);
- ▶ účastí na ochraně půdního fondu, zejména při pozemkových úpravách (v rámci tvorby plánu společných zařízení ve sboru zástupců vlastníků pozemků);
- ▶ ovlivňováním vodního hospodaření v krajině s cílem udržovat přirozené podmínky pro život mokřadních a vodních ekosystémů při zachování přirozeného charakteru a přírodě blízkého vzhledu vodních toků, ploch a mokřadů;

³ Terasou se rozumí souvislý svažitý útvar liniového typu tvořený terasovým stupněm, sloužící ke snížení nebezpečí vodní, popřípadě větrné eroze, a zmenšující sklon části svahu půdního bloku. Součástí terasy může být dřevinná vegetace, popřípadě kamenná zídka.

- ▶ obnovou a vytvářením nových přírodně hodnotných ekosystémů, například při rekultivacích a jiných velkých změnách ve struktuře a využívání krajiny;
- ▶ tvorbou a prováděním záchranných programů pro tetřeva, tetřívka, koroptve... (obecnou ochranou volně žijících živočichů a zvláštní ochranou těch druhů, které jsou vzácné a ohrožené, pozitivním ovlivňováním jejich vývoje v přírodě a zabezpečováním předpokladů pro jejich zachování).

1.2.1 OCHRANA A VYTVÁŘENÍ ÚZEMNÍHO SYSTÉMU EKOLOGICKÉ STABILITY

Ochrana a vytváření územního systému ekologické stability (zakládání biocenter, biokoridorů...) je z pohledu myslivosti nejvíce perspektivní a žádaná aktivita. Ve stávajících honitbách se „skrývá“ velký potenciál pro zakládání skladebných částí místních (lokálních) ÚSES. Vládou našeho státu (Programové prohlášení vlády, 2010) jsou podporovány pozemkové úpravy, které pro zakládání těchto prvků vymezují pozemky. Současně s tím je vytvořena odpovídající dotační politika umožňující čerpání finančních prostředků na pokrytí nákladů na založení a na část následné péče. Neméně důležitá je ochrana dřevin rostoucích mimo les (solitérní stromy, skupiny dřevin, aleje stromů). Stávající a nově založené krajinné prvky (i významné) jsou chráněny před poškozováním a ničením. Využívají se pouze tak, aby nebyla narušena jejich obnova a nedošlo k ohrožení nebo oslabení jejich stabilizační funkce. K zásahům, které by mohly vést k poškození nebo zničení významného krajinného prvku nebo ohrožení či oslabení jeho ekologicko – stabilizační funkce, si musí ten, kdo takové zásahy zamýšlí, opatřit závazné stanovisko orgánu ochrany přírody. Mezi takové zásahy patří zejména umístování staveb, pozemkové úpravy, změny kultur pozemků, odvodňování

Obr. 5 Zemědělská krajina, součástí které je vybudovaný biokoridor, založené biopásy a zatravněná orná půda.

pozemků, úpravy vodních toků a nádrží a těžba nerostů. Podrobnosti ochrany významných krajinných prvků stanoví MŽP obecně závazným právním předpisem.

1.2.1.1 OCHRANA DŘEVIN

Dřeviny jsou chráněny před poškozováním a ničením, pokud se na ně nevztahuje přísnější ochrana podle zvláštních předpisů.

Péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování, je povinností vlastníků. Při výskytu nákazy dřevin epidemickými či jinými vážnými chorobami může orgán ochrany přírody uložit vlastníkům provedení nezbytných zásahů, včetně pokácení dřevin.

Ke kácení dřevin je nezbytné povolení orgánu ochrany přírody, není-li stanoveno jinak. Povolení lze vydat ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin. Povolení ke kácení dřevin na silničních pozemcích může orgán ochrany přírody vydat jen po dohodě se silničním správním úřadem a povolení ke kácení dřevin u železničních drah může orgán ochrany přírody vydat jen po dohodě s drážním správním úřadem.

Povolení není třeba ke kácení dřevin z důvodů pěstebních, to je za účelem obnovy porostů nebo při provádění výchovné probírky porostů, při údržbě břehových porostů prováděné při správě vodních toků, k odstraňování dřevin v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy prováděném při provozování těchto soustav a z důvodů zdravotních, není-li v tomto zákoně stanoveno jinak. Kácení z těchto důvodů musí být oznámeno písemně nejméně 15 dnů předem

Obr. 6 Vybudovaný mokřadní ekosystém na dříve intenzivně obhospodařované orné půdě.